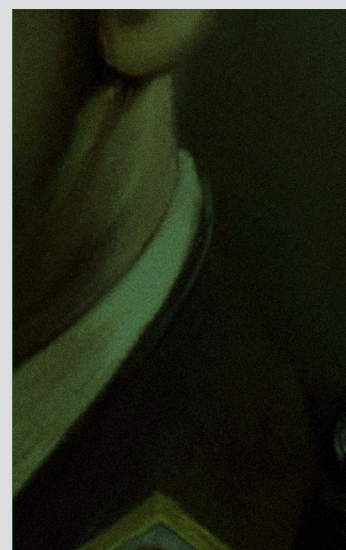
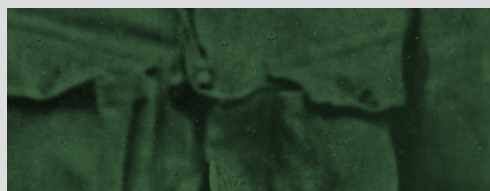
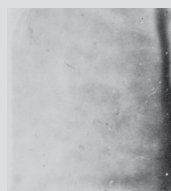
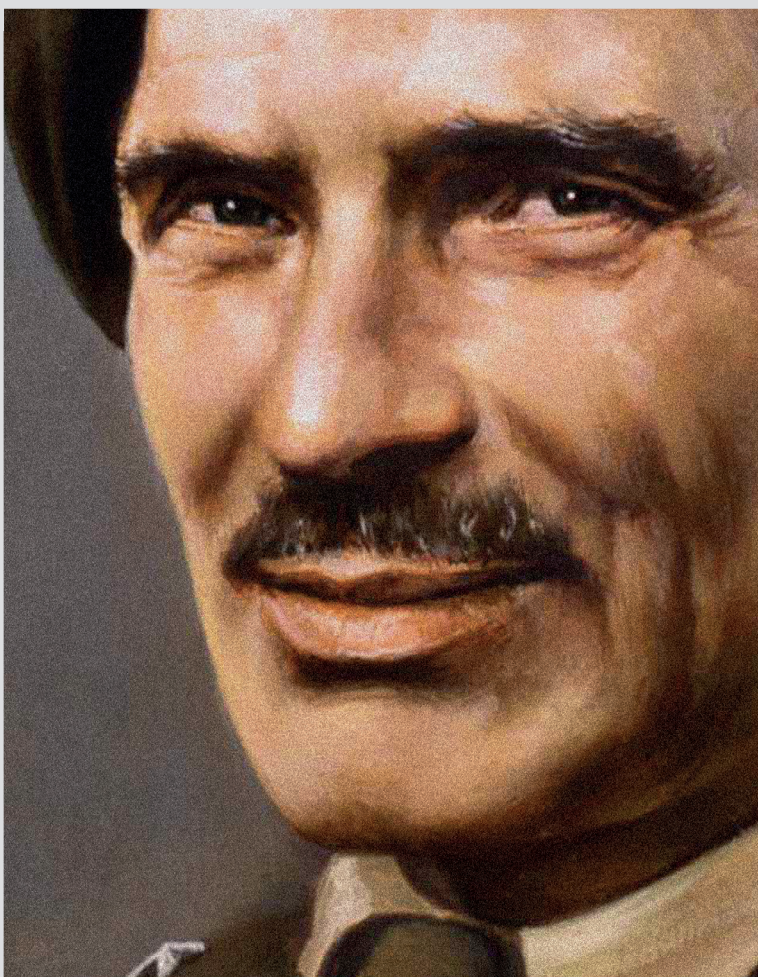
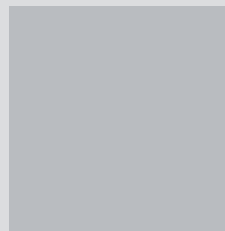
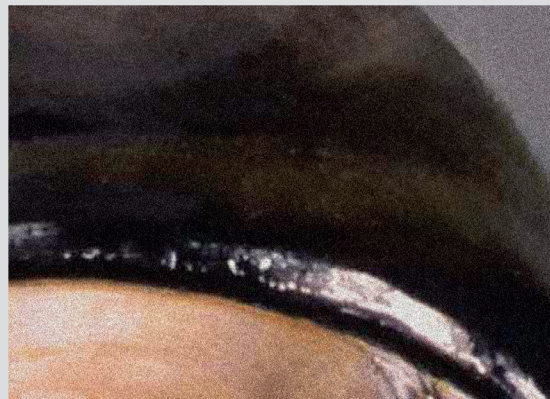
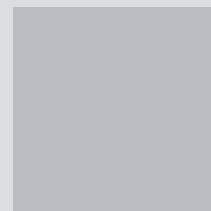
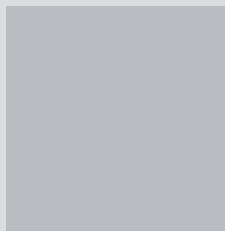

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Stanisław Sosabowski

NE BIOGRAFIE
WYSTAWY
ELEMENTARNE

„Sosab”

Generał Stanisław Sosabowski przez podwładnych określany mianem „Sosaba” to postać, która jest symbolem polskiego spadochroniarstwa i jego udziału w największej operacji powietrzno-desantowej II wojny światowej – Market-Garden.

Urodzony w kresowym Stanisławowie dzielił koleje życia pokolenia budującego II Rzeczpospolitą. Po wojnie pozostał na obczyźnie jak tysiące polskich oficerów niezgadających się na sowiecką dominację nad Ojczyzną.

↑ Dowódca 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej gen. bryg. Stanisław Sosabowski podczas walk w Holandii – portret. Na głowie brytyjski hełm w wersji dla wojsk spadochronowych z nałożoną siatką maskującą, wrzesień 1944 r.
📷 Ze zbiorów AIPN w Warszawie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1892

Dzieciństwo i młodość

↑ Odznaka
Polskich Drużyn
Strzeleckich
Wikimedia
Commons

← Stanisław
Sosabowski
w Stanisławowie,
ok. 1910 r.
Ze zbiorów
Wojskowego Biura
Historycznego

Stanisław Sosabowski urodził się 8 maja 1892 r. w Stanisławowie na Pokuciu, wówczas będącym częścią Galicji. Był synem Władysława i Franciszki z domu Grabarska. Miał troje rodzeństwa: siostry Kazimierę i Janinę oraz brata Juliana Andrzeja. Ojciec był kolejarzem, a matka zajmowała się wychowywaniem dzieci. Śmierć ojca zmusiła 12-letniego chłopca do udzielania płatnych korepetycji innym uczniom. Ciężkie lata po śmierci ojca wyrobiły w nim samodzielność i ambicję.

→ Odznaka
pamiątkowa
ukończenia
szkoły oficerskiej
Związku Walki
Czynnej i Związków
Strzeleckich
tzw. Parasol
Wikimedia
Commons

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Widzę to miasto, a w nim – chłopca, ucznia gimnazjum, niepozornego, nędznie ubranego

przebiegającego ulicę z jednej lekcji na drugą. Widzę go w tajnych kółkach samokształceniowych, w harcerstwie i organizacji wojskowej. Widzę to miasto, gdzie w codziennym trudzie zdobywałem chleb dla siebie i mojej rodziny, kształtowałem swój charakter i uczyłem się łamać piętrzące się przede mną przeszkody, miasto, gdzie poznałem i pokochałem ideały, które stały się myślą przewodnią mojego życia

*S. Sosabowski, Droga wiodła ugiorem.
Wspomnienia, Londyn 1967*

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

W drodze do Niepodległej

Od najmłodszych lat angażował się w działalność niepodległościową w Stanisławowie. Działał m.in. w „Zet” (Związku Młodzieży Polskiej), później „Zarzewiu” oraz Polskim Związku Wojskowym. Pod pseudonimem „Stanisław Węglarz” zorganizował Oddział Ćwiczebny im. Dionizego Czachowskiego. W latach poprzedzających wybuch I wojny światowej stanął na czele XXIV Drużyny Strzeleckiej oraz I Drużyny Skautowej. W tym czasie współpracował też ze Związkiem Walki Czynnej oraz Związkiem Strzeleckim.

→ Stanisław Sosabowski w mundurze podchorążego Polskich Drużyn Strzeleckich w Stanisławowie
📍 Ze zbiorów Wojskowego Biura Historycznego

↓ Stanisławów, plac Mickiewicza
📍 Ze zbiorów Biblioteki Narodowej w Warszawie

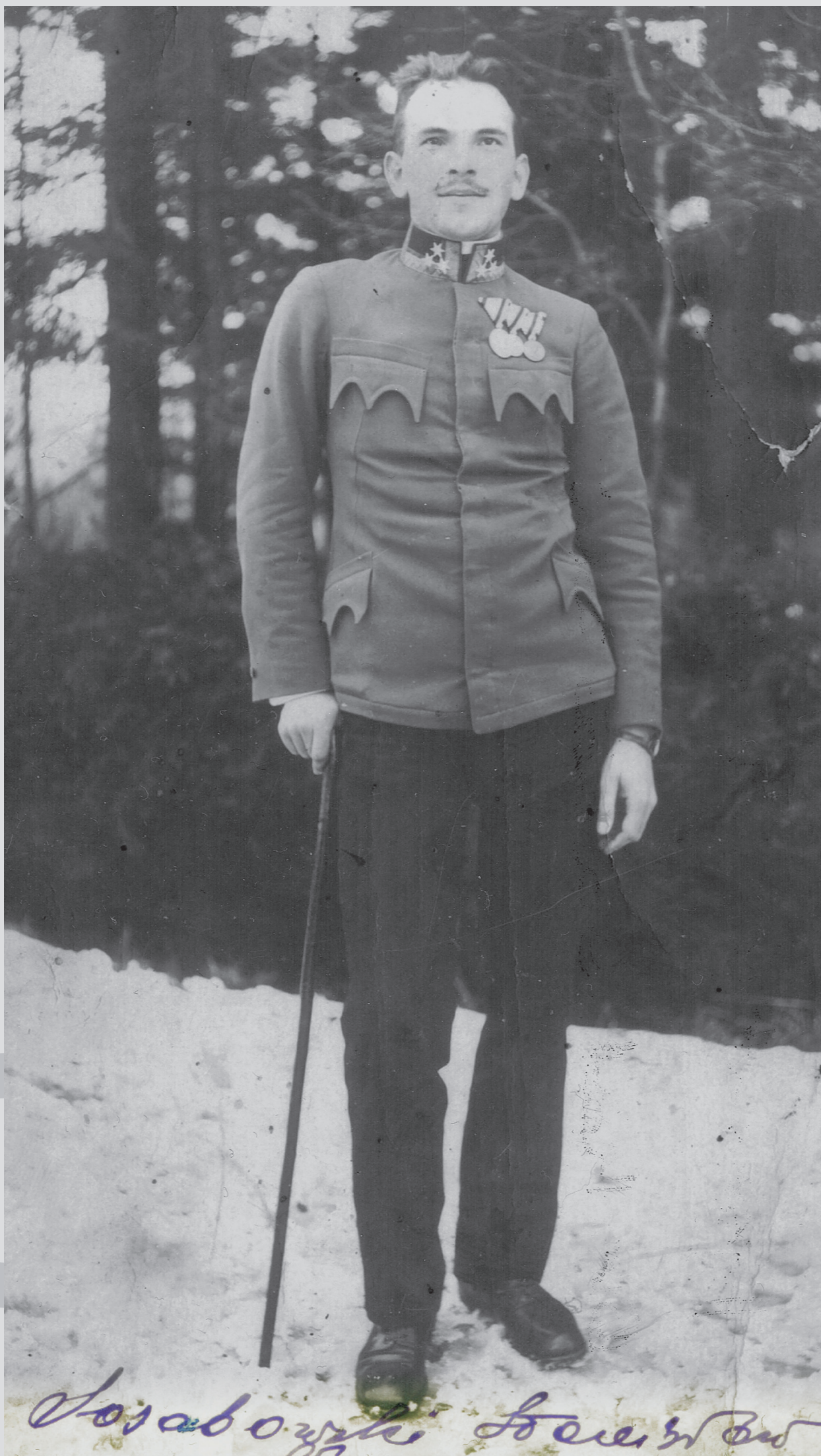
↑ „Za wolność i sławę”. Napis na szabli ofiarowanej przez 24. Drużynę Strzelecką w Stanisławowie dla jej komendanta Stanisława Sosabowskiego
📍 Ze zbiorów Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1915

W 1913 r. powołany do służby wojskowej w armii monarchii Austro-Węgierskiej. Po wybuchu I wojny światowej został wcielony do 58. Galicyjskiego Pułku Piechoty. Walczył w jego szeregach na froncie wschodnim. Awansował w 1915 r. na stopień chorążego, a w 1916 r. podporucznika. Ranny pod Brześciem. Pod koniec wojny ożenił się z Marią Tokarską. Koniec Wielkiej Wojny zastał go w Lublinie, gdzie włączył się w akcję rozbrajania okupantów.

↑ Sierżant armii austriackiej Stanisław Sosabowski w sanatorium po zranieniu w nogę szrapnelem, Gross Morsdorf, 1915 r.
📍 Ze zbiorów Dariusza Krakowiaka

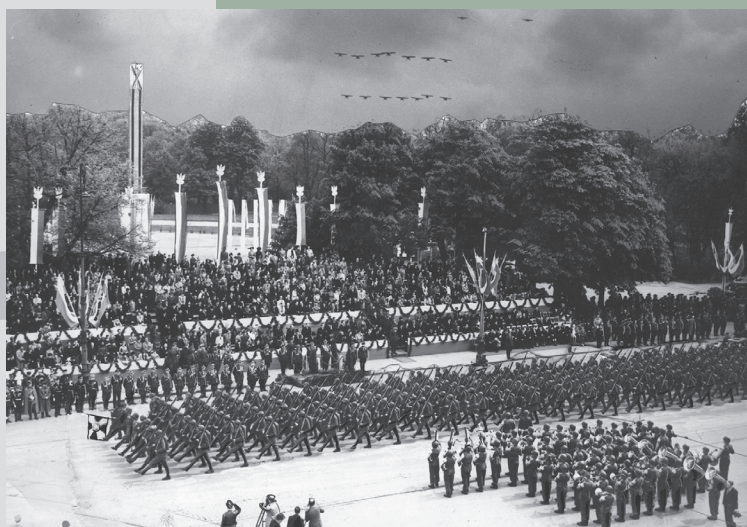
INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

W służbie Niepodległej

↓ Gen. dyw. Stanisław Wróblewski (1) w otoczeniu m.in.: gen. bryg. Wacława Przeździeckiego (2), płk. dypl. Tadeusza Malinowskiego (3), płk. Karola Zagórskiego (na prawo za gen. Wróblewskim), płk. Jana Macieja Bolda (5), płk. Stanisława Sosabowskiego (6), mjr. Stanisława Czuryłło (7), 1929 r.
📷 Ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego

Już w listopadzie 1918 r. wstąpił w szeregi Wojska Polskiego. Rana z okresu I wojny światowej nie pozwalała mu na służbę frontową. W listopadzie 1920 r. awansował do stopnia majora. Po zakończeniu wojny z bolszewicką Rosją ukończył II Kurs Doskonalenia w Wyższej Szkole Wojennej w Warszawie. W 1927 r. awansowany na stopień podpułkownika, został dowódcą II batalionu 75. Pułku Piechoty w Rybniku. Od 1928 r. został zastępcą dowódcy 3. Pułku Strzelców Podhalańskich w Bielsku Białej. W latach 1930-1937 wykładał w Wyższej Szkole Wojennej w Warszawie. Przed wybuchem II wojny światowej pełnił funkcje dowódcze: najpierw w 9. Pułku Piechoty Legionów w Zamościu później 21. Pułku Piechoty im. „Dzieci Warszawy”. Z nim też ruszył w bój we wrześniu 1939 r.

↑ Ostatnia defilada, w której brał udział Stanisław Sosabowski w wolnej i niepodległej Polsce. Widok ogólny defilady z okazji Święta Konstytucji w dniu 3 maja 1939 r. Warszawa, Aleje Ujazdowskie
📷 Ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego

↑ Fotografia grupowa uczestników zjazdu w 10 lat od ukończenia Szkoły, Warszawa 1933. Ppłk Stanisław Sosabowski - trzeci z lewej w górnym rzędzie
📷 Ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1939

W obronie Ojczyzny

25 sierpnia 1939 r. stojąc na czele 21. Pułku Piechoty im. „Dzieci Warszawy” został zmobilizowany w ramach mobilizacji niejawnej. Pułk walczył m.in. w rejonie Mławy, a od 10 września bronił Stolicy. Był dowódcą odcinka Grochów do momentu kapitulacji Warszawy. Za postawę w czasie kampanii polskiej 1939 oraz za osobiste czyny męstwa, został odznaczony po zakończeniu II wojny światowej Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari V klasy.

← Odznaka 21. Pułku Piechoty im. „Dzieci Warszawy” z okresu II RP.
[Wikimedia Commons](#)

„Żołnierze, obrońcy Stolicy, uczciwie spełniliście swój obowiązek żołnierski. Gdy dziś na rozkaz rozstaniecie się ze swą bronią i wróćcie do domów, zapamiętajcie sobie dobrze, że jesteście nadal żołnierzami Rzeczypospolitej. Niech Was nie złamią chwilowe niepowodzenia naszej Ojczyzny, zmienne są koleje wojny. Nie żegnam Was chłopcy, spotkamy się znowu przy pracy i w walce. Niech żyje Polska!”

S. Sosabowski, *Droga wiodła ugiem.*
Wspomnienia, Londyn 1967

↑ Ppłk. dypl. Stanisław Sosabowski, zdjęcie z okresu międzywojennego
[Ze zbiorów Wojskowego Biura Historycznego](#)

↑ Krzyż Srebrny Orderu Virtuti Militari (awers)
[Wikimedia Commons](#)

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Od pierwszych dni po kapitulacji Stolicy i ucieczce z niewoli zaangażował się w działalność konspiracyjną w Służbie Zwycięstwu Polski, zostając jej pierwszym komendantem na terenie Łodzi. Później został przeniesiony jako kurier Związku Walki Zbrojnej do Lwowa na teren okupacji sowieckiej. W grudniu 1939 r. pod pseudonimem „Węglarz” i na fałszywych dokumentach przedostał się przez Karpaty wschodnie najpierw na Węgry. Później, na polecenie Naczelnego Wodza dotarł w szeregi Wojska Polskiego we Francji. Tam początkowo otrzymał polecenie objęcia dowództwa nad ZWZ na terenie okupacji sowieckiej. Od 1940 r. pełni funkcje dowódcze: najpierw w 1. Dywizji Grenadierów, a później w 4. Dywizji Piechoty. W wyniku klęski Francji 1940 r. musiał ewakuować się do Wielkiej Brytanii.

← Stanisław
Sosabowski,
zdjęcie wykonane
na przełomie
lat 1939/1940
📷 Ze zbiorów
Dariusza Krakowiaka

**Łączy on w sobie
dwie podstawowe
cechy dobrego
dowódcy bojowego:
wiedzę i charakter**

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

K. Sosnkowski, *Słowo wstępne*
[w:] S. Sosabowski, *Najkrótszą drogą*,
Londyn 1957

1941

Na Zachodzie

↓ Fotografia zbiorowa dowódcy i oficerów 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej. Na zdjęciu widoczni są m.in.: od lewej ppłk dypl. Jachnik, mjr Małaszkiwicz, mjr dr Pienczykowski, mjr dr Golba, mjr Rotter. Leven Szkocja, lipiec 1942 r.
 📷 Ze zbiorów Marcina Zugaj

Po ewakuacji do Wielkiej Brytanii płk dypl. Stanisław Sosabowski organizował 4. Brygadę Strzelców. Już na początku 1941 r. pierwsi kursanci Brygady trafili do brytyjskiego ośrodka spadochronowego. Tam, w ramach kursu w ośrodku szkolenia dywersyjnego, stawali się kandydatami na cichociemnych. Tak narodziła się u generała koncepcja stworzenia jednostki spadochronowej, która drogą powietrzną miała przybyć do Polski. Już 23 września 1941 r. Naczelny Wódz gen. Władysław Sikorski nadał 4. Brygadzie nową nazwę: 1. Brygada Spadochronowa.

↑ Jeden z żołnierzy zakłada wicepremierowi Wielkiej Brytanii Clementowi Attlee (2. od lewej) brytyjski ćwiczebny hełm kauczukowy. Pierwszy od prawej dowódca Brygady płk Stanisław Sosabowski
 📷 Ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego

↑ Ćwiczenia żołnierzy z 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej Polskich Sił Zbrojnych w Wielkiej Brytanii
 📷 Ze zbiorów AIPN w Warszawie

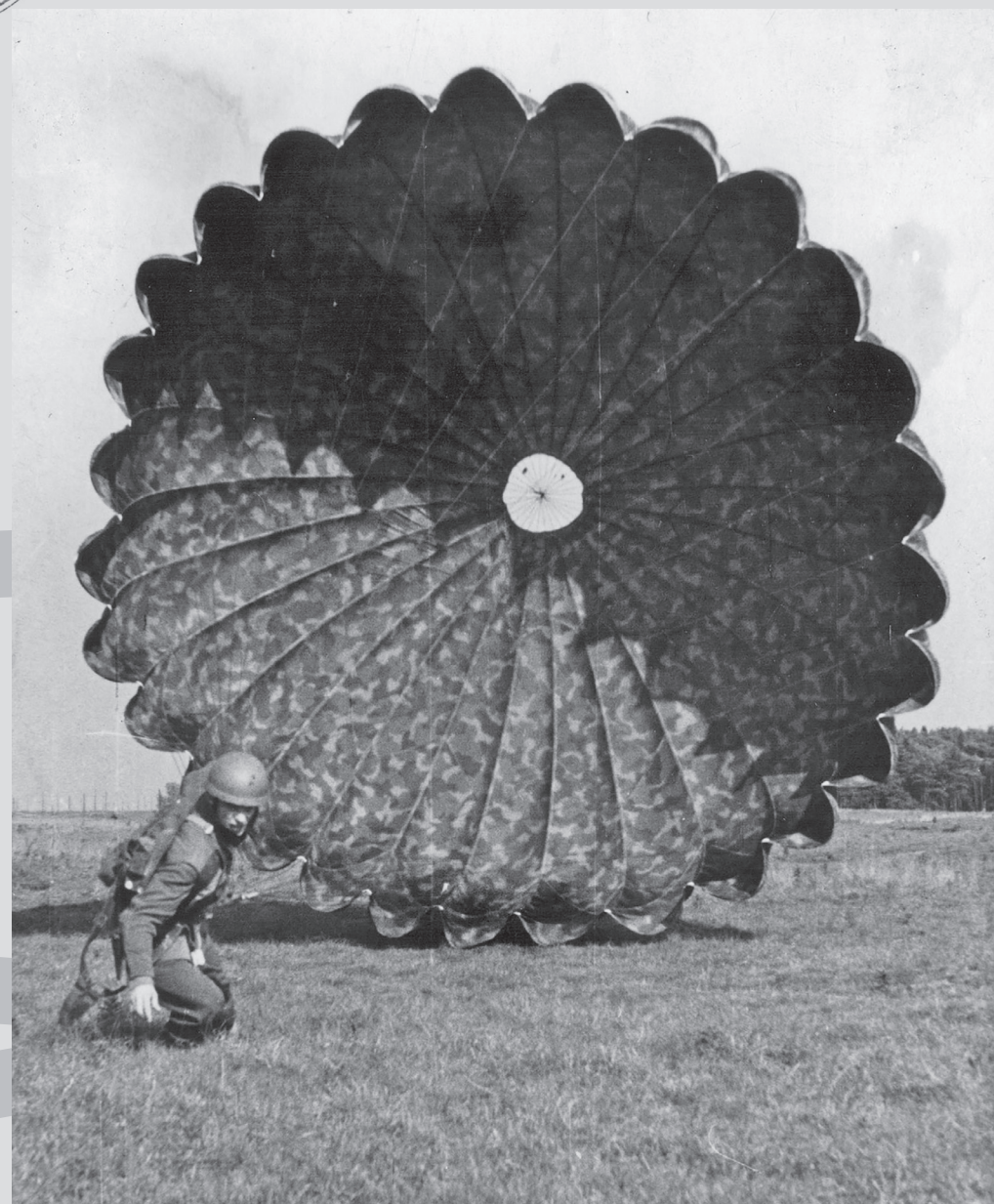

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

Najkrótszą drogą

1943

↓ Sosabowski po dekoracji
Złotym Krzyżem Zasługi z Mieczami, 4 września 1943 r.
📷 Ze zbiorów Wojskowego Biura Historycznego

We wrześniu 1943 r. gen. Sosabowski dostał propozycję od gen. Browniga objęcia dowództwa brytyjsko-polskiej dywizji spadochronowej. Byłby to pierwszy taki przypadek, w którym obcokrajowiec dowodziłby elitarną jednostką. Sosabowski odmówił, gdyż przekreśliłoby to krajowe użycie Brygady. W dniu 15 czerwca 1944 r. płk dypl. Stanisław Sosabowski został awansowany do stopnia generała brygady. W sierpniu Brygada przeszła pod dowództwo alianckie.

↑ Ćwiczenia żołnierzy z 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej Polskich Sił Zbrojnych w Wielkiej Brytanii. W 1944 r. Brygada otrzymała sztandar z napisem Surge Polonia tzn. „Powstań Polsko” przygotowany przez Armię Krajową w Warszawie
📷 Ze zbiorów AIPN w Warszawie

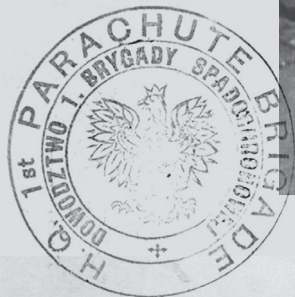
INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1944

Tobie Ojczyzno

„Market-Garden”

↓ Grupa polskich spadochroniarzy z 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej maszeruje drogą podczas walk w Holandii. Większość żołnierzy ma na głowach brytyjskie hełmy w wersji dla wojsk spadochronowych z namalowanym orzełkiem, 1944 r. Ze zbiorów AIPN w Warszawie

↑ Dowódca 1. SBS w rozmowie z szefem sztabu mjr. dypl. R. Małaszkiwiczem na płycie lotniska przed operacją Market-Garden Ze zbiorów rodziny mjr. dypl. Ryszarda Małaszkiwicza

↑ Dowódca 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej gen. bryg. Stanisław Sosabowski podczas walk w Holandii, wrzesień 1944 r. Ze zbiorów AIPN w Warszawie

Dowództwo alianckie zaplanowało operację powietrzno-desantową zwaną Market-Garden, w której brała udział 1. Samodzielna Brygada Spadochronowa wraz ze swym dowódcą. Od września Polacy walczyli w okolicach Arnhem wspierając 1. Brytyjską Dywizję Powietrzno-Desantową po obu stronach Renu. Anglicy, chcąc ukryć swoje błędy, całą odpowiedzialność za niepowodzenie operacji zrzucili na Sosabowskiego. Gen. Stanisław Sosabowski zostaje zdjęty z dowództwa 1. SBS w grudniu 1944 r.

← Bojowy Znak Spadochronowy przyznawany był żołnierzom Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie za udział w bojowej akcji spadochronowej Ze zbiorów Marcina Zugaj

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

„Stan”

Pozbawiony funkcji dowódcy 1. SBS został mianowany inspektorem Jednostek Etapowych i Wartowniczych, a od 1947 r. w Polskim Korpusie Przysposobienia i Rozmieszczenia. Nie zaakceptował władzy komunistycznej narzuconej Polsce i pozostał na emigracji w Wielkiej Brytanii. W 1947 r. założył Związek Polskich Spadochroniarzy w Londynie oraz organizował spotkania ze swoimi żołnierzami. Po demobilizacji, pozbawiony środków do życia pracował jako „szeregowiec fabryczny” – najpierw jako magazynier, później jako monter.

↓ Stanisław Sosabowski na emigracji w Wielkiej Brytanii, lata sześćdziesiąte. Jako szeregowy pracownik nazywany był przez nieznających jego przeszłości Anglików „Stanem”. Dla byłych żołnierzy 1. SBS na zawsze pozostał Generałem
📷 Ze zbiorów Dariusza Krakowiaka

↑ Kolejne pokolenia rodziny Sosabowskich w Wielkiej Brytanii, lata sześćdziesiąte. Od lewej: syn Stanisław Janusz (uczestnik powstania warszawskiego), gen. Stanisław Sosabowski, na jego rękach Hal Sosabowski, dalej Michael Sosabowski oraz Stanisław Sosabowski III
📷 Ze zbiorów Dariusza Krakowiaka

↑ Stanisław Sosabowski podczas uroczystości rocznicowych, Szkocja 1964. Związek Polskich Spadochroniarzy, Koło w Huddersfield
📷 Ze zbiorów Dariusza Krakowiaka

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Twarde i ugorne było całe moje życie

← Pocztówka portretowa przedstawiająca gen. Stanisława Sosabowskiego wydana przez Airborne Museum w Oosterbeek. Królowa Holandii Beatrix w 2006 r. przyznała generałowi pośmiertnie Medal Brązowego Lwa
📷 Ze zbiorów Marcina Zugaj

→ Pomnik gen. Sosabowskiego wybudowany z inicjatywy harcerzy w Lęborku
📷 Ze zbiorów 7 Harcerskiej Drużyny Czerwonych Beretów im. gen. Stanisława Sosabowskiego w Lęborku

↑ Pomnik gen. Sosabowskiego w Driel odsłonięty 16 września 2006 r. Powstanie pomnika zainicjował mjr Tony Hibbert, weteran 1. Dywizji Powietrzno-Desantowej. Podczas uroczystości rocznicowych w Driel powiedział: „62 lata temu nasz generał Browning bezpodstawnie zdymisjonował gen. Sosabowskiego. Przez lata chcieliśmy to naprawić. Nasz rząd na to się nie zdobył. Dlatego sami postawiliśmy mu pomnik. Jest to gest płynący z głębi naszych serc...”

📷 Zdjęcie ze zbiorów Stowarzyszenia Rekonstrukcji Historycznej Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie

↑ Tablica upamiętniająca gen. Sosabowskiego. Dom w Londynie, w którym mieszkał w latach 1950–1960. 6. Brygada Powietrzno-Desantowa z Krakowa otrzymała nazwę im. gen. Stanisława F. Sosabowskiego
📷 Ze zbiorów Marcina Kunickiego

Nie żałuję tego co przeszedł i gdyby mi kazano to przeżywać ponownie, nie zawahałbym się.

S. Sosabowski, *Droga wiodła ugiorem. Wspomnienia*, Londyn 1967

↑ Rysunek przedstawiający książki napisane przez Stanisława Sosabowskiego w: *Jednodniówka karykatur. Generał S. Sosabowski w oczach artystów jego brygady*, red. J. Lorys, J. Leśniak, Londyn 1992

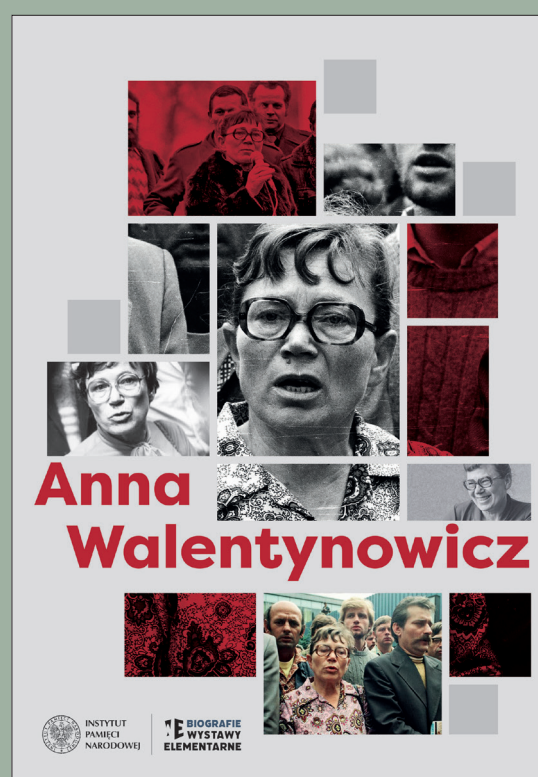
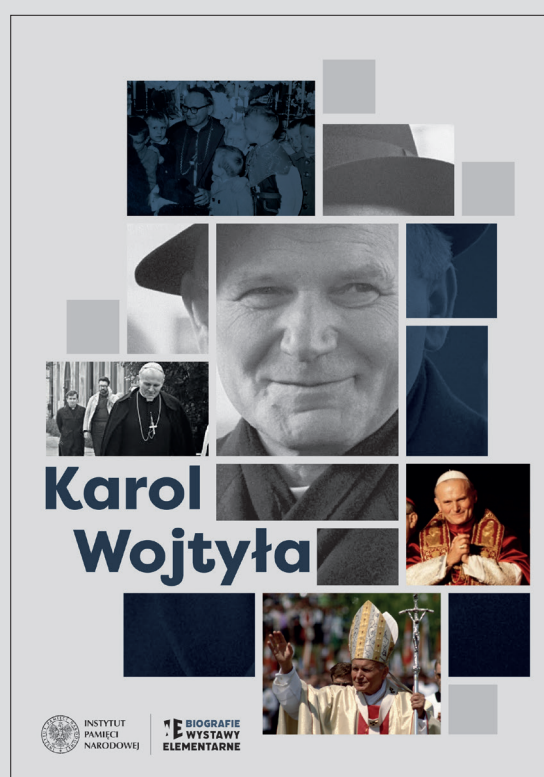
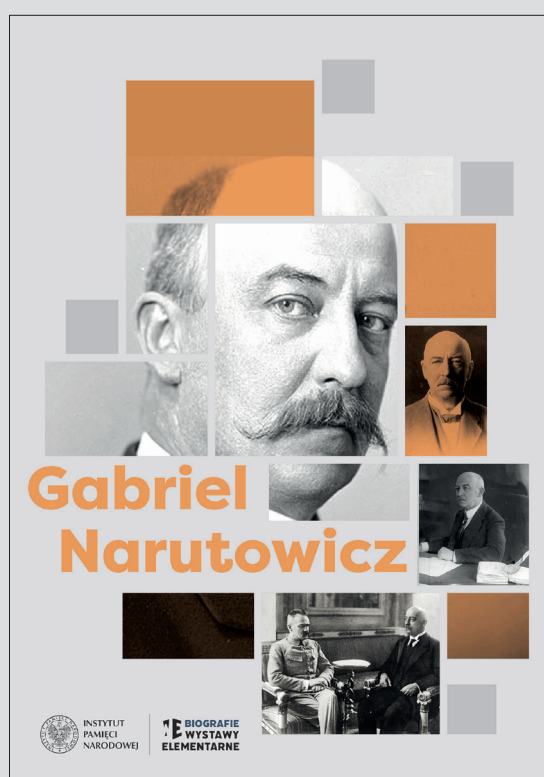
📷 Ze zbiorów Marcina Zugaj

Pozostając na emigracji nigdy nie przyjął obywatelstwa brytyjskiego. Sprowadził do Londynu swoją rodzinę, m.in. syna Stanisława, powstańca warszawskiego. Po II wojnie światowej prowadził aktywną działalność publicystyczną. Zmarł 25 września 1967 r. w wieku 75 lat. Pochowany został na Cmentarzu Wojskowym na warszawskich Powązkach. W 2018 r. prezydent RP Andrzej Duda odznaczył generała najwyższym polskim odznaczeniem: Orderem Orła Białego.

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

Zobacz więcej wystaw z serii na www.edukacja.ipn.gov.pl

Zobacz inne wystawy Elementarne:

Autorzy wystawy: Jerzy Rudnicki, Marcin Zugaj

Recenzja: dr Daniel Koreś

Korekta: Joanna Pietruszewska

Koncepcja graficzna serii: Paulina Żak

Skład: Katarzyna Niklas,

Urszula Zalejska-Smołeń

W wystawie wykorzystano zdjęcia: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, Wojskowego Biura Historycznego, Muzeum Wojska Polskiego, Biblioteki Narodowej, Narodowego Archiwum Cyfrowego, 7 Harcerskiej Drużyny Czerwonych Beretów im. gen. Stanisława Sosabowskiego w Łęborku, Stowarzyszenia Rekonstrukcji Historycznej Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, Wikimedia Commons oraz ze zbiorów prywatnych Dariusza Krakowiaka, Marcina Kunickiego, rodziny mjr R. Małaszkiwicz i Marcina Zugaj.

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

**Szlaki Nadziei
Odyseja Wolności**